

Trigger Witness

Kurátorský text

Trigger neboli emocionální spouštěč, je podnět, který náhle zpřítomní silnou emocionální vzpomínku na zážitek z minulosti nebo skutečnost, pro kterou v daný moment nebylo, a často dosud není místo. Výstavou *Trigger Witness* přezkoumáváme potenciál těchto emocionálních spouštěčů jako dosud nezhodnocených navigací k neviděným či neuznaným skutečnostem. *Tyto skutečnosti jsou paradoxně současně přítomné i nepřítomné.* I když realistická reprezentace či tradiční mimésis potlačených skutečností selhává, protože selhal svět, který je popřel, a ve stejný moment se roztránilo já, které je zakusilo, nezmizí z reprezentace zcela. To, co se nepodařilo zapsat do paměti, kterou sdílíme, se vrací v podobách, které unikají běžnému jazyku i zobrazení, například *ve stopě, symptomu, fragmentu nebo tělesné reakci.* Proto trigger, který je tradičně vnímán jako rušivý jev a kterého je nutné se zbavit, zavádíme jako metodu čtení reality, která je běžnými narativními prostředky mimo záběr. Daná událost není vyprávěna přímo, ale trigger spolehlivě označuje její přetrvávající, a často škodlivý účinek ve světě.

Obraz zde nevzniká ze světa, který známe, ale z místa jeho ztráty s tím, že právě tato ztráta se zapisuje do formy. Druhým cílem projektu je tedy překročit čtení vystavených děl jako estetických artefaktů a vnímat je spíše jako symptomatické struktury, v nichž se vrství kulturně zamlčené skutečnosti, nepojmenované dědictví či fragmenty násilností. Znamená to otevřít se výtvarným formám, které nesou stopy narušené referenčnosti a rozpadu celistvého tvaru. Nečekejme lineární narativy, protože čas se nedá uspořádat do kauzálního řetězce a objevují se opakované návraty, přehuštní nebo nahromadění vrstev či magické pojetí materiálů.

Třetím záměrem je změnit význam a roli diváctva a navrhnout svědectví jako kulturní úkon. Pokud se totiž umělecké dílo nesoucí stopy nevysloveného čte podle svých formálních kvalit, dochází k opakování mechanismu kulturního umlčení. Pokud si však všimneme, že role diváků obsahuje také roli svědků, otevírá se jiný rámec a příběh, který zůstal mimo kulturní paměť a který může být znovu přijat do společného světa. Jde o akt zpřítomnění a uznání, který umožňuje, aby se to, co bylo soukromé, rozptýlené nebo nepojmenované, stalo součástí sdílené reality. V tomto smyslu má výstava reparační rozměr s tím, že léčba neprobíhá (jen) arteterapeuticky, na individuální úrovni, ale skrze rozšíření kulturního prostoru tak, aby dokázal pojmut zkušenosti, které z něj jsou stále vytlačovány spolu s jejich individuálními aktérkami a aktéry.

V G99 vznikají dvě samostatné autorské sondy, které byly iniciovány nabídkou *Trigger Witness* jako výchozího tematického rámce.

Nicole Sabella: Prst na spouštěči

V instalaci Nicole Sabelly *Trigger Happy* se emoční spouštěč stává nástrojem vidění v podobě aktivace zóny, v níž tělo reaguje dřív, než je možné cokoli vyslovit. Spouštěče zde představují portály přímo otevírající přístup k určité zkušenosti nacházející se mimo běžné formy vyjádření (ve fyziologických reakcích, změnách hlasu či v mikroskopických změnách napětí v těle). V digitální krajině, vytvořené ve spolupráci s Joannou Zabielskou, se vznášejí

3D digitální skulptury objektů, které jsou reprezentacemi věcí, které se na první pohled nijak nevymykají. Ve skutečnosti se ale jedná o *spouštěče* vytvořené s oslovenými autorkami, jejichž počet bude v průběhu výstavy růst. Fungují jako indexy, nesoucí stopu toho, co není možné prezentovat přímo. Narativ se zde neprojevuje skrze rekonstrukci, ale reaktivaci. Sabella vytváří hybridní prostor, kde pracuje se somatickou pamětí a kde se prolíná komplexní živá performativní akce vycházející z archetypálních motivů, jako je *mýtus o Baubo a gesto anasyrma* (akt obnažení ženských genitálií, který má ochrannou a transformační funkci), s interaktivní virtuální krajinou, která otevírá prostor pro paralelní, divácky spoluutvářený výklad zaznamenaných stop.

Alžběta Bačíková: ... poraž strom, prodej dům, pochovej otce

Instalace Alžběty Bačíkové se zabývá rodovou pamětí, která je uložena v krajině a předmětech, které zbyly po blízkých, po jejich odchodu a nebo se nahromadily jako nepotřebné pozůstatky jejich životů a vztahů. Ocitáme se uprostřed přenesené scenerie oživené záznamy performancí, intuitivními kresbami, texty a výšivkami, vytvořenými převážně během rezidence Brno Artist in Residence. Fragmenty okapů, větví či pokojové lampy nejsou rekvizitami nebo symbolickými metaforami, ale konkrétními paměťovými stopami, které nelze zaměnit bez ztráty jejich hodnoty jako materiálního archivu. Ačkoli se vytvořený prostor na jedné straně jeví jako silně přetvořený a imaginativní, jde o věrný obraz místa, kde pod povrchem materiální reality pulzují tabuizované události. Procházíme se jejich nepřímou přítomností.

Ani zde nevidíme rekonstrukci událostí, z nichž dílo vychází. Strategie autorky se blíží spíše archeologii přítomnosti: zaznamenávání stop, které přežily moment, kdy se příběh rozpadl, nacházejících se někde v *postpaměti*, kde prožitek není uložen ve formě příběhu, ale skrytého zápisu v představitosti, těle a krajině. Jednotlivé výstupy vznikají v cyklických návratech k témuž, protože žádná iterace jej nedokáže zprostředkovat.

Barbora Trnková (kurátorka)

BIOS

Alžběta Bačíková je umělkyně žijící v Praze. Dosud se věnovala hlavně pohyblivému obrazu, a to jak ve své vlastní tvorbě, tak v kurátorských nebo produkčních a organizačních aktivitách. Vystudovala Fakultu výtvarných umění v Brně, kde v roce 2018 dokončila doktorandský výzkum na téma dokumentárních přístupů v současné audiovizuální umělecké praxi. Od roku 2017 pracovala jako kurátorka pražské etc. galerie, jejíž program společně s Annou Remešovou přeměrovaly na kritické zprostředkování děl pohyblivého obrazu. Od roku 2019 pedagogicky působila a vedla Artyčok.tv na AVU v Praze, později zde pracovala jako editorka.

Mezi lety 2018 a 2020 na svých uměleckých projektech spolupracovala s protagonisty a protagonistkami s postižením zraku nebo sluchu. Za audiovizuální instalaci *Setkání* (2018–2020) pro finále Ceny Jindřicha Chalupického získala Cenu diváků Českých center. Dále vystavovala v Centre for Fine Arts BOZAR (2020), na bienále současného umění *Ve věci umění* v GHMP (2020), na Kyiv Biennial (2021) nebo promítala na International Short Film

Festival Oberhausen (2021). Absolvovala tvůrčí rezidenci ve Vídni (Artist-in-Residence Programme v MuseumsQuartier) a dva rezidenční pobyty New Yorku (Art in General a České centrum).

<https://alzbetabacikova.com/>

<https://www.instagram.com/alzbeta.bacikova/>

Nicole Sabella (ona/jí/oni) je umělkyně, kulturní vědkyně, pedagožka umění a od roku 2024 profesorka genderu a prostoru na Akademii výtvarných umění ve Vídni (AT). Využívá performativní strategie založené na queer-feministických, kolaborativních a participativních praktikách k prozkoumání sociopolitických souvislostí mezi tělem, jazykem, hlasem, zvukem a prostorem v dynamických „choreo:sférách“: uměleckých konstelacích, které tvoří performativní instalace a site-specific interence, často vyzývající veřejnost k aktivní účasti. Její umělecká tvorba prosazuje poeticko-politickou společnou tvorbu a „vibrační komunikaci“ jako nástroje sociální transformace.

Nicolina série děl TENTECHULAR DIS:PLEASURES byla představena na samostatných výstavách v Mz*Baltazar's Lab ve Vídni (AT) a periscope v Salcburku (AT). Další díla byla vystavena na Natanda Dance Festivalu v Kolombu/LK, v Sensor studiu v Tchaj-peji/TW, v HART Hong Kong/HK, v Battersea Arts Centre v Londýně/GB, na Pražském quadriennale v Praze/CZ, na Impuls Tanz Festivalu ve Vídni/AT, v Nové synagoze v Žilině/SK a v rozhlase.

<https://choreospheres.jimdofree.com/>

https://instagram.com/nicole__sabella